

XV. Puutarhalautakunta.

Puutarhalautakunnan vuodesta 1902 Rahatoimikamarille antama kertomus on suomennettuna näinkuuluva:

„Lautakunnan kokoonpano sanottuna vuonna on ollut seuraava: Va-paaherra B. v. Willebrand, puheenjohtaja, Arkkitehti M. Schjerfbeck, vara-puheenjohtaja, Arkkitehti H. Neovius ja Kaupungininsinööri G. Idström, viimeainittu itsemäärätyinä jäsenenä. Varajäseninä olivat Kauppias Ernst Krogius ja Nimituomari John Ugglä.

Lautakunnan
kokoonpano.

Toiminnasta kaupungin istutuksissa nyt puheenalaisena työvuotena saa Lautakunta viitata myötäliitettyyn Kaupunginpuutarhuri Olssonin antamaan kertomukseen. Siitä näkyy, että menot istutusten ylläpidosta vuoden kuluessa ovat olleet ainoastaan vähäisen määrän suuremmat sitä määrärahaa, joka menoarviossa on tarkoitusta varten määrätty. Syy siihen, että sanotut menot tänä työvuonna, päinvastoin kuin edellisinä vuosina, on voitu pysyttää niille vahvistetuissa rajoissa, on osaksi kesän sateinen ilma, joka sai kastelemiskustannukset vähimmilleen, osaksi taas eräät säästäväisyystoimenpiteet, joihin Lautakunta on ryhtynyt istutusten hoitoon nähden. Kun Lautakunnan viimeainitut toimet ovat joutuneet eräiltä tahoilta moitteen alaisiksi, pyytää Lautakunta kunnioittaen tässä saada lyhyesti esittää syyt niihin.

Kaupungin-
istutusten kun-
nossapitoon
myönnetty
määräraha ja
säästäväisyys-
toimenpiteitä.

Viime vuosien menoarviota koskevissa kirjelmässään on Puutarhalautakunta huomauttanut ja koettanut numeroilla toteennäyttää, että Kaupunginvaltuuston aina vuodesta 1900 kaupungin istutusten kunnossapitoa varten myöntämä 47,000 markan määräraha, uusien järjestettyjen alueiden lisäksi-tultua, ei riittänyt istutusten pitämiseen samassa kunnossa kuin ennen. Rahatoimikamarin esityksestä, joka osotti välttämättömäksi taloudelliseen asemaan katsoen noudattaa suurempaa säästäväisyyttä kaupungin istutusten hoidossa, on Kaupunginvaltuusto kuitenkin jättänyt Lautakunnan esitykset määrärahan lisäämisestä huomioonottamatta. Tämän johdosta kehoitettiin Kaupunginpuutarhuria mikäli mahdollista koettamaan välttää

määrärahan yli menemistä; mutta kun kaupunginistutuksia vuosina 1900—1902 hoidettiin pääasiallisesti samaan tapaan kuin ennemmin, ryhtymättä sanottaviin rajoituksiin, oli tästä seurauksena, että Kaupunginvaltuuston myöntämäin määrärahan lisäksi meni, vuonna 1900 3,282 ja vuonna 1901 aina 8,850 markkaa. Lautakunta, joka käsitti sellaisen epäkohdan olevan vastedes vältettävän, ilmoitti sentähden Kaupunginvaltuustolle viimeksi antamassaan vuosikertomuksessa, että Lautakunta vastedes koettaisi pysyttää menot vahvistetuissa rajoissa, senkin uhalla että tämä voisi tulla vaikuttamaan kaupungin istutusten tähän saakka mallikelpoiseen somuuteen.

Tämän mukaisesti ryhtyi Lautakunta työvuoden alussa erinäisiin toimenpiteisiin vähentääkseen menoja kaupunginistutuksista, muun muassa supistamalla kukkain ostamisen mahdollisimman vähiin, mutta koska Kaupunginpuutarhurin Lautakunnalle antamat kuukausi-ilmoitukset kirjaanpannuista, istutusten kunnossapidon vaatimista kustannuksista osottivat, että mitään sanottavaa määrää ei vielä edellisen vuosipuoliskon lopulla ollut säästynyt, vaan että päinvastoin menot sanottuun aikaan pysyivät suunnille yhtä suurina kuin edellisenä vuonna, oli Lautakunnan pakko päättää tehokkaampia toimenpiteitä välttääkseen määrärahan yli menemistä. Sittenkuin Lautakunta oli hankkinut Kaupunginpuutarhurin lausunnon siitä, millä puutarhahallinnon alalla suurempaa säästäväisyyttä voitaisiin noudattaa, kehotti Lautakunta sentähden 2 p:nä heinäkuuta Kaupunginpuutarhuria että, samalla kuin kaupungin keskemällä olevat istutukset, nimittäin Runebergin- ja Kappeli-esplanaadit sekä näkyväisimmät osat Tähtitorninvuoria, edelleenkiin hoidettaisiin samassa ensi luokan kunnossa kuin ennenkin, muut nurmikot sitä vastoin ylläpidettäisiin mahdollisimman huokealla tavalla.

Lautakunta on edellämainitulla tahtonut saada näytetyksi, että nyt puheena oleva säästäväisyystoimenpide on ollut välttämätön johtopäätös Kaupunginvaltuuston ja Rahatoimikamarin menoarviota käsiteltäessä tekemistä päätöksistä. Siihen että kesän kuluessa olisi tehty Valtuustolle esitys kunnossapitomäärärahan lisäämisestä, olisi ollut sitä vähemmän syytä, kuin Lautakunta jo menoarviokirjoituksessaan edellisenä syksynä oli huomauttanut niitä seikkoja, jotka puolsivat määrärahan lissäämistä, Kaupunginvaltuuston voimatta siihen suostua. Ilolla on Lautakunta sittemmin nähnyt, että Valtuusto on 1903 vuoden menoarvioon ottanut yllämainitun määrärahan 54,000 markaksi; ja toivoo Lautakunta, että kaupungin istutukset taas läheisessä tulevaisuudessa tulevat esiytymään siinä somassa kunnossa, joka on ollut pääkaupungin ylpeytenä.

Lautakunnan työvuonna muuten käsittelemät asiat olivat pääasiassa seuraavat.

Sittenkuin Rahatoimikamari kokouksessaan 28 p:nä Marraskuuta 1901 oli päättänyt kehottaa Lautakunta kunnossapitämään Ylireviisorinlesken Hedvig Falcken vainajan hautaa, antoi Lautakunta 14 p:nä tammikuuta Kaupunginpuutarhurille toimeksi pitää huolta siitä.

Rouva Falckenin haudan kunnossapito.

Samana päivänä annetussa kirjelmässä antoi Lautakunta Rahatoimikamarille lausunnon Vesitehtailija L. Sjölundin ja toiminimi Edvard Forsbergin hakemuksista, että saisivat oikeuden rakentaa virvoitusjuomain myymälöitä kaupungin istutuksiin.

Virvoitusjuomain myymälöitä.

Sen johdosta että vuoden kuluessa kävi vaikeaksi kaupungin käytettävänä olevilta mailta saada istutusten kunnossapitoon tarvittavia määriä multaa, teki Lautakunta 9 p:nä toukokuuta Rahatoimikamarille esityksen keinotekoisesta ruokamullan valmistamisesta kaupungin istutusten tarpeeksi, ja aiheuttikin tämä esitys, että 1903 vuoden menoarvioon otettiin 2,500 markkaa sanottuun tarkoitukseen.

Puutarhamullan hankkiminen kaupungin istutuksia varten.

Kesäkuun 13 p:nä lähetti Lautakunta Rahatoimikamarille esityksen niiden pöytäin ja vaunujen poistomittamisesta, joita Kaivopuistoon viemälle tielle oli asetettu virvoitusjuomain y. m. myyntiä varten ja jotka Lautakunnan mielestä olivat paikkaa rumentavia ja osaksi liikenteelle haitallisia.

Käytävä Kaivopuistoon.

Heinäkuun 36 p:nä annetun kirjelmän ohella lähetti Lautakunta Kaupunginvaltuuston Valmistusvaliokunnalle luonnospiirustukset Polyteknillisen opiston tontin edustalle tulevaksi puistikoksi sekä kustannusarvion sen perustamisesta ja vastaisesta, valtiovaraston kustannuksella toimitettavasta kunnossapidosta. Sittenkuin antoi Lautakunta myöskin kirjelmässä joulukuun 18 p:ltä Rahatoimikamarille erityisen lausunnon siitä kerran kaikkiaan suoritettavasta korvausmäärästä, joka kaupungin olisi pidettävä itselleen aiotun istutuksen kunnossapidosta.

Polyteknillisen opiston puistikko.

Sittenkuin Rahatoimikamari oli pyytänyt Lautakunnan lausuntoa, voitaisiinko Eläintarhasta taikka muualta kaupungin ulkotiluksilta osottaa jokin paikka luovutettavaksi juhla kokouksien pitämistä varten erinäisille kansanyhdistyksille, ehdotti Lautakunta kirjelmässä 30 p:ltä heinäkuuta, että Puutarhayhdistyksen alueen pohjoispuolella Eläintarhassa oleva niitty toistaiseksi käytettäisiin siihen tarkoitukseen, sekä otti menoarvion ehdotukseensa määrärahan tämän paikan kuivauttamista varten. Vastaiseksi kuitenkin koettaaksensa auttaa sitä puutetta, joka mainitaan Rahatoimikamarin edellämäin tussa kirjelmässä, antoi Puutarhalautakunta Kaupun-

Paikka kansanhuveja varten.

ginpuutarhurille toimeksi, niin pian kuin Hakasalmen huvilaa ympäröivän alueen käyttöoikeus tulisi kaupungille, tehdä ehdotuksen paikan järjestämisestä sinne nyt puheenalaista tarkoitusta varten, josta Lautakunta vastedes antaisi ehdotuksen.

Kielikysymys. Heinäkuun 30 p:nä antoi Lautakunta Rahatoimikamarille lausunnon molempain kotimaisten kielten käyttämisestä Lautakunnan kirjeenvaihdossa.

**Tulo- ja meno-
arvio.** Syyskuun 23 p:nä antamansa kirjelmän mukana lähetti Lautakunta Rahatoimikamariin tulo- ja menoarvion ehdotuksen vuodeksi 1903 siihen kuuluvine asiakirjoineen, jotka ovat liitetyt Rahatoimikamarin tulo- ja menosäännön ehdotukseen sanottua vuotta varten.

**Saksalaisen
kirkon luona
olevat istutuk-
set.** Lokakuun 16 p:nä antoi Lautakunta Rahatoimikamarille lausunnon täkäläisen saksalaisen seurakunnan kirkkoneuvoston Rahatoimikamarille tekemästä hakemuksesta, että kaupunki ottaisi toimittaakseen seurakunnan kirkon luona olevain istutusten hoidon ja kunnossapidon.

**Vanha ja Uusi
hautuunmaa.** Samana päivänä antoi Lautakunta, Helsingin ruotsalais-suomalaisen seurakunnan Kirkkohallintovaliokunnan pyynnöstä, seikkaperäisen lausunnon tässä kaupungissa olevain Vanhan ja Uuden hautuunmaan järjestämistä koskevasta asiasta.

**Urheilukenttä
Eläintarhassa.** Marraskuun 20 p:nä annetulla läheteellä Rahatoimikamari pyysi Puutarhalautakunnan lausuntoa erinäisten voimistelu- ja urheiluyhdistysten Kaupunginvaltuustolle tekemästä esityksestä urheilukentän järjestämisestä polkupyöräradaksi luovutetulle alueelle Eläintarhaan. Kirjelmässä saman kuun 26 p:ltä esitti Lautakunta, että tähän ehdotukseen ei suostuttaisi, koska se oli soveltumaton Lautakunnan aikaisemmin tekemään ehdotukseen Eläintarhanalueen järjestämisestä, vaan että sen sijaan työt ehdotuksessa edellytetyn urheilukentän järjestämiseksi Eläintarhan niitty-
palstoille N:ris 6 ja 7 voivat heti alkaa. Hyväksyen tämän Lautakunnan ehdotuksen on Kaupunginvaltuusto sitten 1903 vuoden menoarvioon ottanut 6,700 markan määrärahaerän puheenalaiseen tarkoitukseen sen aikaisemmin mainitun pienemmän määrärahan sijasta, jota Lautakunnan menoarvion ehdotuksessa on puollettu nyt puheenalaisen alueen kuivauttamiseen.“

Ja kertomuksen mukana on sisällykseltään seuraava Kaupunginpuutarhurin selonteko:

„Työt tarveaineiden kuljettamiseksi taimilavoja varten alkoivat uudella vuodella.

Helmikuussa alkoi kukkaiskasvien lisääminen, joka jatkui toukokuuhun,

milloin koko kaupungin istutuksia varten tarvittava lukumäärä kasveja, 109,550 kappaletta, oli kasvatettu.

Kukkaiskasveja, jotka säännöllisissä ilmaoloissa istutetaan kylmälle maalle jo kesäkuun ensimmäisinä päivinä, ei voitu tänä vuonna panna ulos, ennenkuin kuukauden keskivaiheilla. Muutkin ulkotyöt olivat kylmien ilmain vuoksi myöhästyneitä sen kautta, että niitä oli vaikea toimittaa tavalliseen aikaan.

Sittenkuin vuosittain uudistuvat kevättyöt, nimittäin ruohokenttään kylvö, puiden ja pensasten täydentäminen ja leikkaaminen, kävelyteiden puhtaanapitoa y. m., oli lopetettu, ryhdyttiin varsinaisiin kesätöihin. Näitä töitä helpottivat nyt melkoisesti kesän sateiset ilmat ja sen johdosta kas telemista varten aiottu henkilökunta voitiin laskea pois.

Rikkaruohojen kitkeminen sitä vastoin vaati sellaisissa oloissa suu rempia kustannuksia kuin kuivina kesinä ja se käypi yleensä varsin rasit tavaksi istutusten kunnossapidolle, mutta ei liene vältettävissä, jos mieli ruohoistutusten näyttää huolellisesti hoidetuilta. Näihin töihin käytetään kuitenkin pääasiallisesti huokeita työvoimia, nimittäin vanhempia vaimoja, jotka sen kautta tulivat tilaisuuteen elättää itsensä niinä kahtena tai kol mena kuukautena, joina näitä töitä toimitettiin.

Istutusten hoito jatkui tavallisessa järjestyksessä heinäkuun 3 päi vään, jolloin Puutarhalautakunnan määräyksen mukaan ruohoistutusten kunnossapito oli muutettava siten, että ruoho saisi niillä vapaasti kasvaa ja sitten niitettäisiin viikatteella ainoastaan kahdesti kuukaudessa. Rune bergin-, Teatteri- ja Kapelliesplanaadit ynnä aidattu alue Kaivuhuoneen luona sekä lähinnä Läntistä rantakatua ja Saunakadun pohjoiselle osalle päin olevat ruohokentät olivat leikattavat koneella.

Tämä muutos vaikutti sen, että perkkauustyöt täytyi lopettaa ja sii hen käytetyt 43 naista panna pois työstä. Viidestä siihen saakka istutuksia varten tarvittavasta ruohonleikkuukoneesta vietiin kolme ainespihan varasto huoneeseen vaihdettaviksi viikatteisiin, joita sitten käytettiin niiden sijasta.

Niin äkillinen siirtyminen paremmasta huonompaan istutusten käyttö lyyn kesken sitä aikaa, jolloin ne olivat täydessä kukoistuksestaan, ei voinut olla herättämättä kummastusta, semminkin kun samalla kertaa kau pungissa muissa suhteissa työskenneltiin niiden monien muukalaisten arvo kasta vastaanottoa varten, joita odotettiin täällä pidettävään Pohjoismaiseen luonnontutkijain kokoukseen.

Minun Lautakunnalle tekemäni esitykset sellaisen kaupungin istutuk sia koskevan menettelyn vahingollisuudesta jätettiin huomioonottamatta

ja lisättiin sitä paitsi, että „vastuunalaisuus siitä oli viranomaisilla eikä kaupunginpuutarhurilla“.

Tämän käyttelytavan tulos jo ensi heinäsadon jälkeen osotti täysin oikeutetuiksi väitökseni, että sellainen ruohokenttään hoito ei ollut oikea. Ja joka kerralta, kuin ruoho sitten niitettiin, se yhä huononi. Viime heinäkorjuun jälkeen syksyllä olivat ruohokentät väriltään harmaan ruskeat, sen näköiset että selvästi osottivat ruohokasvun olevan kuoleutumaisillaan, joka tarkemmin tarkastettaessa toteutuikin, erittäinkin hienompien ruoholajeihin nähden.

Heiniä, joita ensi korjuun jälkeen tarjottiin kaupan kaupungin ajureille 1: 50:n hinnasta kuormalta, kysyttiin vähän ja tuottivat ainoastaan Smk 79: 50. Sitten ne annettiin noutamista vastaan ilmaiseksi velvollisuudella joka päivä kuljettaa pois niitetyt heinät, mutta kun ei sittenkään kysyntää kuulunut, täytyi heinät loppukesällä kuljettaa Kampilla olevaan rikkavarastoon, joka sek in vaati kustannuksensa.

Tulot heinän myynnistä tulivat sentähden varsin vähäisiksi. Jos tähän lisätään ne vaikeudet, joita syntyi viikatteita käytettäessä tiheään kasvavain koristuskasvien välissä, niin jo tästäkin näkyy, että ensi luokan istutuksen hoito taloudellisesti käypi edullisemmaksi, jos ruoho leikataan koneella, kuin niittämällä. Vapaammilla ja avoimemmilla paikoilla voitiin työt sitä vastoin viikatteella tehdä nopeammin, mutta huonommin, ja se tuli ruohon jälleenkasvulle sen kautta vielä epäedullisemmaksi.

Tulokseksi kaupungin istutusten hoidosta yllämainituissa oloissa tuli, että ainoastaan rikkaruohojen kitkemistyöt voivat säästyä, ja se säästö nousi jokseenkin suureen määrään, nimittäin Smk 1,935: —, mikä kuitenkin täytyy katsoa vähäiseksi siihen rahamäärään verraten, joka vaaditaan ruohokenttään saattamiseksi entiseen kuntoonsa.

Tähtitorninvuorilla tehtiin vuoden kuluessa istutustöitä Tähtitorninkadun itäisen pään luona olevalla rinteellä, sekä vähemmän verran Kirurgisen sairaalan tontin rajalla. Molempaan paikkaan istutettiin runsas yhteenasettelu pensaita ja monivuotisia kasvia. Näiden paikkain järjestämisellä saatiin vuodesta 1889 työn alaisena ollut puiston perustaminen Tähtitorninvuorilla valmiiksi.

Alempana mainittavain istutusten, kasvihuoneiden y. m. kunnossapidosta ja korjauksesta olivat kustannukset vuoden kuluessa seuraavat:

Aleksander II:n patsas	<i>Smk</i>	545: 89
Kaivopuisto	„	5,194: 44
Kaivokenttä	„	376: 15
Eläintarha	„	1,307: 13
Elisabetintori	„	383: 11
Esplanaadipuistot	„	5,143: 16
Tehtaanpuisto	„	58: —
Fredrikintori	„	158: 48
Haudat kirkkomaalla	„	107: 30
Kaisaniemi	„	4,345: 47
Kirkkotori	„	302: 41
Marian sairaala	„	584: 66
Ainespiha	„	732: 40
Tähtitorninvuoret	„	7,588: 88
Suomen pankin puistikko	„	249: 26
Säätytalon	„	990: 17
Katajanokan	„	967: 07
Sohvat	„	1,302: 25
Puutaimitarhat	„	197: 80
Kasvihuoneet	„	11,054: 26
Kolmikulma	„	344: 51
Istutus Vanhan kirkon luona	„	1,765: 71
Kauppias Kleineh, putkenjohtotyöstä	„	80: 09
Ritarihuoneen puistikko	„	436: 92
Sekalaista	„	2,886: 69
	<i>Smk</i>	<u>47,102: 21</u>

Aitain kunnossapitoon ja korjaukseen oli määräraha Smk 2,000 ja kustannukset Smk 2,048: 65.

Uusia töitä. Kaivopuistossa toimitettiin melkoisia maantäyttämisiä suuren lehtokadun itäpuolella olevalla tasoittamattomalla alueella, jota rajoittavat huvilapalstat N:ris 4 ja 5. Alue, joka oli vesiperäistä maata, ojitettiin huolellisesti salaajilla, ja veden johtamiseksi mereen menevään pääjohtoon laskettiin puinen viemärirumpu ja saviputkia.

Makadamoitu 5 metrin levyinen ajotie tehtiin myöskin sinne epäkohdan korjaamiseksi, joka kauan on haitannut keskuusliikettä Itäisen huvila-alueen ja Kaivopuiston lehtokadun välillä. Määrärahan yli, joka

teki Smk 5,000: —, meni Smk 250: 54, etupäässä sen tähden että erinäisiä säästämistöitä havaittiin tarvittavan mainitulla paikalla.

Kaisaniemen puistossa toimitettiin täyttämisen- ja tasoitustöitä jyrkkä-
mäkisessä osassa, lähinnä Meteorologisen laitoksen ympärillä. Paikka
varustettiin sen ohella puuistutuksilla. Määräraha tähän oli Smk 5,000: —
ja kustannukset Smk 5,026: 21.

Juomaveden saantia varten *Vanhan kirkon* luona olevassa istutuk-
sessa tehtiin sinne vedenottoa paikka lehtokujan luokse. Samaa tarkoitusta
varten valmistettiin samallinen vedenottoa paikka *Kaivopuistoon* siellä ole-
valle leikkikentälle. Määräraha edellistä varten oli 300, jälkimäistä varten
600 markkaa. Kustannukset tulivat olemaan Smk 325: 30 ja Smk 604: 75.

Kelkkaratoja varten myönnetyn määrärahan Smk 1,000: — yli suori-
tettiin Smk 101: 41, johon lähinnä oli aiheena maaliskuun kylmät ilmat,
jonka kautta ratojen kunnossapidon aika tuli pitemmäksi.

50 *sohvan* ostamiseen käytettiin sitä varten myönnettyt varat Smk
1,250, ja lienee sohvain lisäyksen kautta kaikkien istutusten ja kävely-
paikkain tarve sen kautta hyvin täytetty tässä suhteessa.

Vuoden kuluessa istutettiin kaupungin kaikkiin puistoihin ja istu-
tuksiin 281 puuta, 1,272 pensasta sekä monivuotisia kukkaiskasveja 2,120
kappaletta“.